

47 (47).
AĞAVNİ BARSEĞYAN'IN ANLATTIKLARI
(1911, VAN, ARALEZ K. DOĞUMLU)

Ben 1911'de Van'ın Aralez Köyü'nde doğdum. Babamın adı Abraham Margaryan, kızlık soyadı Karapetyan olan annemin adı ise Katarine'ydi. Dört kız, iki erkek kardeşlik. Evimiz, tarlamız, bahçemiz, hayvanlarımız vardı. Savaş sırasında Rus ordusu ilerlerken Van'a kendi yerimize gitmiş, onlar geri çekilirken de Van'a 230 kilometre mesafedeki Artaşat'a, yani Doğu Ermenistan'a kaçmıştık.

1917'de Ruslar "eve doğru" diyerek Ermenileri yalnız bırakıp geri çekildiklerinde kendi toplarını, tüfeklerini ve diğer silahlarını Ermenilere teslim etmeye razı oldular. Biz yola çıktık. Bir süre Akhtamar Adası'nın karşısındaki sahilde kaldık. Kayık olmadığından alışıldığı gibi Akhtamar Adası'na sığınamadık. Ordan İran'daki Ermeni köylerine geçtik; orda 6 ay kaldık, ta ki tepemizde bir uçak görene kadar. Birkaç kişi düşman sanıp uçağa ateş açmayı kararlaştırdı; ama üstünde İngiliz bayrağı olduğunu görünce silahlarını bıraktı, hareket etmedi. Sonradan duyduk ki, o uçak Arabistanlı Lawrence'a veya ekibine aitmiş. O günden sonra İngilizler bize Bağdat'a kadar eşlik ettiler. Yolda, bir vadinin içinden geçerken tepelerin bir tarafında silahlı Ermeniler, diğer tarafında ise Türkler vardı; Türkler bize ateş açtılar; kurşunun biri kardeşimin burnunun dibinden geçip onu bayılmasına neden oldu. Kardeşim öleceğini sanıp yola devam etmemiz için bize işaret etti. Bereket versin ki, az sonra kendine geldi ve birlikte yolumuza devam ettik.

Arabalarımızla yola çıktık; ama daha sonra, yol olmamasından dolayı arabaları terk edip Basra'ya kadar yolumuza hayvanlarımızla devam ettik. Bizi kampalara naklettiler. Meslek sahibi elli ailenin Bağdat'a götürülmesine karar verilmişti. Babam İstanbul'da bir süre ütücülük yaptığı için biz de o grubun içinde yer aldık.

Bağdat'ta çok zengin bir Ermeni kadın, çadırlarımızı kurmamız için bize geniş bir arazi tahsis etti. Geceleri yerli Araplar elimizde bulunan az sayıdaki eşyamızı da çalışıyorlardı. Mecburen toprak evler inşa ettik; bu evler daha güvenliydi. Erkek kardeşlerim İngilizce biliyor ve yüksek ücretle İngiliz havacılık ve petrol işlerinde çalışıyorlardı. Bağdat'ın iklimi sıcaktı; birçok insan koleraya yakalandı ve sağlık hizmetleri olmamasından dolayı öldü.

1918'de bütün Ermeniler Ermenistan'a gitmeye karar verdi. Yola çıktık; önde silahlı insanlar, arkada ise yaşlı, kadın ve çocuklar vardı. Bir yerde, Türkler silahlı adamların geçişinden sonra yolu kapattı; mecburen geri döndük.

İki İngiliz gemisi Basra-Batum yoluyla halkın bir kısmını Ermenistan'a nakletti. Üçüncü bir gemi de bizi götürecekti; ama gelmedi. Dolayısıyla, Kanada veya İngiltere'ye gitmeyi kararlaştırdık. 1925'ten sonra tüccar olarak Fransa'ya geldik. Bağdat'tan taksiyle Şam'a gittik. Orda sekiz gün kaldıktan sonra taksiyle Beyrut'a geçtik. Ağabeyim, Bay Manukyan'ın müdürlüğünü yaptığı Varaga Manastırı'nda öğrenim görmüştü. Bay Manukyan o sıralarda Beyrut Kelekyan Yetimhanesi'nin müdürüydü ve bize : "Yanınızda bir yetim kız götürerek

hayatını kurtarın" dedi. Böylece ağabeyim Margar Margaryan Tigranakert'in yerlisi olan Arşaluys Degiçyan'la evlendi. Düğünü yapıp 1925'te Fransa'ya geldik.

1930'da Fransa'da, doğma büyüme Vanlı, tamamen öksüz kalmış, erkek kardeşi açlıktan vefat etmiş, kendisi de İngilizler tarafından Kudüs'e götürülüp din adamları yetiştiren bir yetimhaneye teslim edilmiş Serob Barseğyan'la evlendim. Serob orda, müstakbel Paris Dini Önderi Başpiskopos ve Katolikos I. Vazgen'in temsilcisi Serobe Manukyan'la sınıf arkadaşı oldu. İki erkek çocuğumuz oldu : 1932'de Aram-Pol ve 1941'de Artashes-Hanri doğdular.